

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

19. juli 2012*

»Transport — luftbefordring — fælles regler for driften af lufttrafiktjenester i Unionen — forordning (EF) nr. 1008/2008 — forpligtelse for formidleren af flyrejser til at sikre, at kundens accept af valgfrie pristillæg sker ved et aktivt valg — begrebet »valgfrie pristillæg« — prisen for en afbestillingsforsikring, leveret af et uafhængigt forsikringsselskab, der indgår som del af den samlede pris«

I sag C-112/11,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Oberlandesgericht Köln (Tyskland) ved afgørelse af 2. marts 2011, indgået til Domstolen den 4. marts 2011, i sagen:

ebookers.com Deutschland GmbH

mod

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, K. Lenaerts, og dommerne R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, G. Arestis (refererende dommer) og D. Šváby,

generaladvokat: J. Mazák

justitssekretær: fuldmægtig C. Strömholm,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 11. januar 2012,

efter at der er afgivet indlæg af:

- ebookers.com Deutschland GmbH ved Rechtsanwälte P. Plog og S. Zimprich
- Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV ved Rechtsanwalt J. Hennig
- den spanske regering ved S. Centeno Huerta, som befuldmægtiget

* Processprog: tysk.

- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato C. Colelli
 - den østrigske regering ved C. Pesendorfer, som befuldmægtiget
 - den finske regering ved H. Leppo, som befuldmægtiget
 - Europa-Kommissionen ved K. Simonsson og K.-P. Wojcik, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 1. marts 2012, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 23, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1008/2008 af 24. september 2008 om fælles regler for driften af lufttrafiktjenester i Fællesskabet (EUT L 293, s. 3).
- 2 Denne anmodning er indgivet i forbindelse med en sag mellem ebookers.com Deutschland GmbH (herefter »ebookers.com«), som formidler flyrejser via en internetportal, som selskabet selv driver, og Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV (herefter »BVV«) vedrørende lovligheden af fremgangsmåden ved salg af disse rejser.

Retsforskrifter

- 3 Det følger af 16. betragtning til forordning nr. 1008/2008:

»Kunder bør have mulighed for reelt at sammenligne de forskellige luftfartsselskabers priser for trafikflyvninger. Den endelige pris, som kunden skal betale for trafikflyvninger i Fællesskabet, bør derfor altid angives inklusive alle skatter, afgifter og gebyrer. [...]«
- 4 Forordningens artikel 2, nr. 18), definerer »flybilletpriser« som:

»de priser i euro eller i lokal valuta, som passagerer skal betale luftfartsselskaber eller deres agenter eller andre billetudstedere for at transportere passagererne ad luftvejen, og de betingelser, hvorunder disse priser gælder, herunder vederlag og betingelser, der tilbydes bureauer og andre mellemed«.
- 5 Ligeledes definerer forordningens artikel 2, nr. 19), begrebet »luftfragtrater« som:

»de priser i euro eller i lokal valuta, der skal betales for transport af fragt, og de betingelser, hvorunder disse priser gælder, herunder vederlag og betingelser, der tilbydes bureauer og andre mellemed«.
- 6 Artikel 23, stk. 1, i forordning nr. 1008/2008, der har overskriften »Information og ikke-diskrimination«, bestemmer følgende:

»Flybilletpriser og luftfragtrater, der tilbydes eller offentliggøres, uanset i hvilken form, herunder via internettet, for trafikflyvninger fra en lufthavn beliggende på en medlemsstats område, hvor traktaten finder anvendelse, og som er til rådighed for offentligheden, skal omfatte de gældende betingelser. Den endelige pris, der skal betales, skal altid angives og skal inkludere den gældende billetpris eller

luftfragtrate samt alle gældende skatter og afgifter, tillæg og gebyrer, der er obligatoriske og forudseelige på tidspunktet for offentliggørelsen. Foruden angivelsen af den endelige pris skal mindst følgende angives:

- a) flybilletprisen eller luftfragtraten
- b) skatter
- c) lufthavnsafgifter og
- d) andre afgifter, tillæg eller gebyrer, f.eks. med relation til sikkerhed eller brændstof

såfremt elementerne i litra b), c) og d) er lagt til flybilletprisen eller luftfragtraten. Valgfrie pristillæg skal meddeles på en klar, gennemskelig og utvetydig måde ved reservationsprocedurens start, og kunden skal acceptere dem ved et aktivt valg.»

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 7 ebookers.com sælger flyrejser via en internetportal, som selskabet selv driver. Når en kunde har valgt en bestemt flyrejse via den på portalen tilgængelige reservationsprocedure, fremkommer der øverst til højre på ebookers.com's hjemmeside under overskriften »Deres aktuelle rejseomkostninger« (»Ihre aktuellen Reisekosten«) en opgørelse over udgifterne. Denne opgørelse indeholder, ud over prisen for selve flyrejsen, et beløb vedrørende »skatter og afgifter« (»Steuern und Gebühren«) ligesom gebyrer for en »afbestillingsforsikring« (»Versicherung Rücktrittskostenchutz«) er angivet automatisk. De samlede omkostninger udgør »rejsens samlede pris« (»Gesamtreisepreis«).
- 8 I tilfælde af at rejsen endeligt bestilles, skal kunden betale et beløb svarende til rejsens samlede pris til ebookers.com. Selskabet betaler flybilletens pris til vedkommende luftfartsselskab og præmien for afbestillingsforsikringen til et forsikringsselskab, som hverken er retligt eller økonomisk forbundet med luftfartsselskabet. Ligeledes betaler ebookers.com skatter og afgifter til deres modtagere. Hvis kunden ikke ønsker afbestillingsforsikringen, fremgår det nederst på ebookers.com's hjemmeside, hvilken procedure kunden skal følge, og som består i et fravalg.
- 9 BVV er af den opfattelse, at denne fremgangsmåde ved salg af flyrejser er i strid med artikel 23, stk. 1, i forordning nr. 1008/2008, og har krævet, at ebookers.com ophører med automatisk at forprogrammere køb af en afbestillingsforsikring i forbindelse med reservationsproceduren på selskabets internetportal. Den 28. december 2009 anlagde BVV sag med påstand herom ved Landgericht Bonn, som i det hele tog BBV's påstand til følge ved afgørelse af 19. juli 2010.
- 10 I forbindelse med appelsagen, iværksat den 23. august 2010 af ebookers.com, ønsker l'Oberlandesgericht Köln oplyst, om det i hovedsagen omtvistede tilbud fra ebookers.com er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 23, stk. 1, i forordning nr. 1008/2008. Da den forelæggende ret er af den opfattelse, at afgørelsen af tvisten i hovedsagen afhænger af fortolkningen af denne bestemmelse, men at hverken bestemmelsens ordlyd eller dens tilblivelseshistorie entydigt angiver, om bestemmelsen finder anvendelse på denne tvist, har den besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Omfatter artikel 23, stk. 1, i forordning nr. 1008/2008 – hvorefter valgfrie pristillæg skal meddeles på en klar, gennemskelig og utvetydig måde ved reservationsprocedurens start, og kunden skal acceptere disse pristillæg ved et aktivt valg – også sådanne tillæg i forbindelse med flyrejser, der skal betales for ydelser leveret af tredjemand (i dette tilfælde udbyderen af en afbestillingsforsikring), og som formidleren af flyrejsen opkræver hos passageren sammen med flybilletprisen i form af en samlet pris?«

Om det præjudicielle spørgsmål

- 11 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om begrebet »valgfrie pristillæg« som omhandlet i artikel 23, stk. 1, sidste punktum, i forordning nr. 1008/2008 skal fortolkes således, at det omfatter prisen for ydelser, såsom den i hovedsagen omhandlede afbestillingsforsikring, i forbindelse med flyrejsen, leveret af en anden part end luftfartsselskabet, og som opkræves hos kunden af sælgeren af rejsen sammen med flybilletprisen i form af en samlet pris.
- 12 I denne henseende skal der henvises til fast retspraksis, hvorefter der ved fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke blot skal tages hensyn til dennes ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori den indgår, og til de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af (jf. bl.a. dom af 17.11.1983, sag 292/82, Merck, Sml. s. 3781, præmis 12, af 1.3.2007, sag C-34/05, Schouten, Sml. I, s. 1687, præmis 25, og af 3.12.2009, sag C-433/08, Yaesu Europe, Sml. I, s. 11487, præmis 24).
- 13 Som det klart fremgår af overskriften til artikel 23, stk. 1, i forordning nr. 1008/2008, har bestemmelsen til formål at sikre information om og gennemsigtighed i priser for trafikflyvninger, og følgelig medvirker den til at sikre beskyttelsen af den kunde, som benytter disse ydelser.
- 14 Særligt omhandler artikel 23, stk. 1, sidste punktum, i forordning nr. 1008/2008 de »valgfrie pristillæg«, som ikke er obligatoriske, i modsætning til flybilletprisen eller luftfragtraten og andre elementer, som udgør rejsens endelige pris, som nævnt i forordningens artikel 23, stk. 1, andet punktum. Disse valgfrie pristillæg vedrører således ydelser, der, idet de supplerer selve trafikflyvningen, hverken er obligatoriske eller nødvendige for transporten af passagerer eller af fragt, således at kunden skal vælge at acceptere eller afvise dem. Det er netop, fordi kunden er i stand til at foretage dette valg, at der skal oplyses om sådanne pristillæg på en klar, gennemsigtig og entydig måde i starten af proceduren, og at de skal gøres til genstand for en handling bestående i aktivt tilvalg, som fastsat i forordningens artikel 23, stk. 1, sidste punktum.
- 15 Dette særlige krav til de valgfrie pristillæg som omhandlet i artikel 23, stk. 1, sidste punktum, i forordning nr. 1008/2008 har til formål at forhindre, at flykunden under reservationsproceduren med hensyn til en flyrejse tilskyndes til at købe supplerende ydelser, ud over selve flyrejsen, som ikke er obligatoriske og nødvendige for at gennemføre den planlagte flyrejse, medmindre kunden udtrykkeligt vælger at købe disse supplerende ydelser og betale det pristillæg, der er forbundet hermed.
- 16 Det nævnte krav svarer i øvrigt til det, der generelt er fastsat om forbrugerrettigheder i forhold til yderligere betalinger, i artikel 22 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF (EUT L 304, s. 64). I overensstemmelse med denne bestemmelse er den erhvervsdrivende nemlig, inden forbrugeren er bundet af tilbuddet, forpligtet til at anmode om forbrugeren udtrykkelige samtykke til eventuelle ekstra betalinger ud over betalingen for den erhvervsdrivendes vigtigste kontraktlige forpligtelse, hvilket samtykke ikke kan udledes af denne ved brug af standardløsninger, som forbrugeren skal forkaste for at undgå yderligere betalinger.
- 17 Som generaladvokaten har anført i punkt 39 i forslaget til afgørelse, ville det herved være i modstrid med formålet om at beskytte forbrugeren, som benytter trafikflyvning – som forfølges med artikel 23, stk. 1, i forordning nr. 1008/2008 – hvis denne beskyttelse skulle afhænge af, om den valgfrie supplerende ydelse i relation til selve flyrejsen og pristillægget herfor, som tilbydes under reservationsprocedure med hensyn til flyrejsen, stammer fra luftfartsselskabet eller fra en anden part end dette selskab, som er retlig og økonomisk uafhængig af luftfartsselskabet. Hvis det var tilladt at lade denne beskyttelse være afhængig af egenskaber hos udbyderen af disse supplerende tjenesteydelser, idet beskyttelsen kun blev givet, når ydelsen blev leveret af et luftfartsselskab, ville denne beskyttelse let kunne omgås, og følgelig ville formålet med sikkerhed blive bragt i fare. Under alle omstændigheder ville en sådan fremgangsmåde være uforenelig med artikel 22 i direktiv 2011/83.

- 18 Det følger heraf, i modsætning til det af ebookers.com anførte, at med henblik på tildelingen af beskyttelse som omhandlet i artikel 23, stk. 1, sidste punktum, i forordning nr. 1008/2008 er det ikke blot vigtigt, at den valgfrie tillægsydelse og tillægsprisen herfor tilbydes af vedkommende luftfartsselskab eller af en udbyder tilknyttet selskabet, men at denne ydelse og prisen herfor tilbydes i relation til selve flyrejsen under reservationsproceduren.
- 19 Desuden skal det bemærkes, i modsætning til det af ebookers.com anførte, at denne fortolkning ikke er uforenelig med anvendelsesområdet for forordning nr. 1008/2008. Selv om forordningens formål i overensstemmelse med dens artikel 1, stk. 1, defineres under henvisning til luftfartsselskaber, eftersom denne bestemmelse foreskriver, at forordningen indeholder regler for udstedelse af licenser til EF-luftfartsselskaber og deres ret til at drive trafikflyvning inden for Fællesskabet, forholder det sig ikke desto mindre således, at dette formål, ifølge denne bestemmelse, ligeledes omfatter »prisfastsættelse for trafikflyvning inden for Fællesskabet«. Ligeledes fremgår det af ordlyden af forordningens artikel 23, stk. 1, sidste punktum, der er affattet i generelle vendinger, og af beskyttelsesformålet, som denne forfølger – som konstateret i denne doms præmis 17 – at kravet om beskyttelsen, som fastsat i denne bestemmelse, ikke kan afhænge af egenskaberne hos udbyderen af den valgfrie supplerende tjenesteydelse i forbindelse med selve flyrejsen.
- 20 På grundlag af samtlige foranstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at begrebet »valgfrie pristillæg« som omhandlet i artikel 23, stk. 1, sidste punktum, i forordning nr. 1008/2008 skal fortolkes således, at det omfatter prisen for ydelser, såsom den i hovedsagen omhandlede afbestillingsforsikring, i forbindelse med flyrejsen, leveret af en anden part end luftfartsselskabet, og som opkræves hos kunden af sælgeren af rejsen sammen med flybilletprisen i form af en samlet pris.

Sagens omkostninger

- 21 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Begrebet »valgfrie pristillæg« som omhandlet i artikel 23, stk. 1, sidste punktum, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1008/2008 af 24. september 2008 om fælles regler for driften af lufttrafiktjenester i Fællesskabet skal fortolkes således, at det omfatter prisen for ydelser, såsom den i hovedsagen omhandlede afbestillingsforsikring, i forbindelse med flyrejsen, leveret af en anden part end luftfartsselskabet, og som opkræves hos kunden af sælgeren af rejsen sammen med flybilletprisen i form af en samlet pris.

Underskrifter